

**Решение № 50024 от 09.05.2023 г. по т. д. № 1752 / 2022
г. на Върховен касационен съд, 1-во тър. отделение**

Чл. 19, ал. 1 ГПК

Чл. 19, ал. 2 ГПК

Чл. 78, ал. 1 ГПК

Чл. 78, ал. 5 ГПК

Чл. 47 ЗМТА

Чл. 47, ал. 1, т. 2 ЗМТА

Чл. 47, ал. 1, т. 4 ЗМТА

Чл. 47, ал. 2 ЗМТА

Чл. 48 ЗМТА

Чл. 48, ал. 1 ЗМТА

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД – Търговска колегия, първо търговско отделение, в открито заседание на тринадесети март две хиляди и двадесет и трета година в състав:

Председател: Евгений Стайков

Членове: Ирина Петрова

Десислава Добрева

при участието на секретаря Ина Андонова

като изслуша докладваното от съдията Е. Стайков т.д. № 1752/2022 г. по описа на ВКС, ТК, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.47 и сл.ЗМТА.

Образувано е по искова молба на С. Ю. Е., с която са предявени искове с правно основание чл. 47, ал. 2 ЗМТА и чл. 47 ал. 1, т. 2 и т. 4 ЗМТА за прогласяване нищожността, респективно - за отмяна на арбитражно решение № 758/10.01.2013 г., постановено по арб. дело № 758/2013 г. на Арбитражен съд „Арбитер Юстициарум“ СНЦ – [населено място], с което решение бащата на ищеца - А. Ю. Е., е осъден солидарно с Х. З. Н. да заплатят на „Профи Кредит България“ ЕООД сумата 7 159.01 лв., ведно със законната лихва, считано от датата на постановяване на арбитражното решение, сумата 536.36 лв. – юрисконсултско възнаграждение и сумата 85 лв. – разноски по арбитражното дело.

В исковата молба се поддържа, че въз основа на изпълнителен лист от 18.07.2013г., издаден по гр.д. №4460/2013 г. на СГС, ТО, VI-9 с-в, срещу бащата на ищеца е било образувано на 03.06.2015 г. изп.дело №20158480400683 на ЧСИ Р. А. за присъдените суми с атакуваното арбитражно решение. Сочи се, че А. Е. е починал на 31.05.2015 г. като не е получавал препис от арбитражното решение, нито е бил уведомен за образуваното срещу него изпълнително дело. Твърди се, че С. Е. е узнал за процесното арбитражно решение на 24.06.2022 г., когато в качеството на наследник на длъжника А. Е., ищецът е получил покана за доброволно изпълнение по изп.д. №20158480400683 на ЧСИ Р. А.. Излагат се доводи, че А. Е. не е бил редовно уведомен за образуваното срещу него арбитражно производство, което обуславя отмяна на арбитражното решение на основание чл. 47 ал. 1, т. 2 и т. 4 ЗМТА. Същевременно се поддържа, че арбитражното решение е нищожно на основание чл. 47, ал. 2 ЗМТА вр. чл.19, ал.1 ГПК, тъй като наследодателят на ищеца е бил потребител по смисъла на § 13 от ДР на ЗЗП. Претендира се прогласяване нищожността на арбитражното решение, респ. неговата отмяна, с присъждане на направените от ищеца разноски по делото

В отговора на исковата молба ответното дружество „Профи Кредит България“ ЕООД прави възражение за недопустимост на иска. Твърди, че дружеството не е легитимирана страна в производството по чл.47 и сл. ЗМТА, тъй като с договор за

цесия от 08.08.2018 г. е прехвърлило вземането си на "Кредит Инкасо Инвестмънтс БГ" ЕАД. Сочи също, че ищецът е пропуснал преклузивния срок по чл. 48, ал. 1 ЗМТА с твърдението, че арбитражното решение е било изпратено на наследодателя на ищеца с товарителница №71000001630489 като се акцентира, че от представените с отговора обратни разписки се установява, че получателят е бил търсен два пъти на адреса, но не е бил намерен. Излагат се доводи за редовност, съобразно практиката на ВКС, на така извършеното фингирано връчване на страната по арбитражното дело. Твърди се, че срещу наследодателя на ищеца са били извършени действия по изпълнителното дело, които обуславят извода, че А. Е. е бил уведомен за арбитражното решение. Отделно се излагат съображения за неоснователност на предявения иск с твърдение, че изменената разпоредба на чл.19, ал. 1 ГПК (с § 6 от ПЗР към ЗИД ГПК обн. ДВ. бр.8/24.01.2017 г.) в случая е неприложима по аргумент, че доколкото не се касае за висящо арбитражно производство, прилагането на изменения текст на чл.19, ал. 1 ГПК би отнело стабилитета на влезлите в сила арбитражни решения. Претендира се прекратяване на производството поради недопустимост на исковата молба, респ. отхвърляне на предявения иск, с присъждане на юрисконсултско възнаграждение. Прави се възражение за прекомерност на заплатения от ищеца адвокатски хонорар.

Върховният касационен съд, Търговска колегия, състав на първо отделение, след като се запозна с представените по делото доказателства и доводите на страните, намира, че исковете на С. Ю. Е. са допустими като предявени срещу надлежна страна в преклузивния тримесечен срок по чл.48 ал.1 ЗМТА.

Възражението на настоящия ответник „Профи Кредит България“ ЕООД за недопустимост на иска поради това, че „Профи Кредит България“ ЕООД не е надлежна страна за участие, тъй като вземането е цедирано на „Кредит Инкасо Инвестмънтс БГ“ ЕАД, е неоснователно. „Профи Кредит България“ ЕООД е била страна (ищец) в арбитражното производство по горепосоченото арбитражно дело, поради което дружеството не може да се изключи като надлежен ответник по иска за прогласяване нищожността или за отмяна на постановеното по това дело арбитражно решение, независимо от обстоятелството, че спорното право е прехвърлено чрез цесия на трето лице.

От представените по делото писмени доказателства – материалите по гр.д. №4460/2013 г. на СГС, ТО, VI-9 с-в, копие от материалите по изп.д. №201584804000683 на ЧСИ Р. А., копие от товарителница № 71000001630489 с две обратни разписки, удостоверение за наследници на А. Ю. Е., не се установява по несъмнен начин, че А. Е. е бил уведомен за процесното арбитражно решение, с което е осъден солидарно с Х. Н. да заплатят на „Профи Кредит България“ ЕООД сумите, посочени в диспозитива на арбитражното решение.

Представени са копия от две обратни разписки към товарителница № 71000001630489, в които е отразено, че на 13.02.2013 г. в 10.50 ч. адресатът на пратката „реш.арб.д.0758“ А. Е. „Отс.“, както и че А. Е. „Отс.“ на 30.01.2013г. в 12.10 ч. за получаване на пратката. От посочените разписки (не са представени от ответника оригиналите, които не се намират и в корпуса на гр.д. №4460/2013 г. на СГС, ТО, VI-9 с-в), не може да се приеме редовно връчване по т. 13.4 от Общите условия към договора между страните от 09.06.2011 г. за револвиращ заем, доколкото от единственото отбелязване „Отс.“, не се установяват условията за фингирано връчване, а именно заемателят да е заминал, да се е преместил на друг адрес, да е отказал пратката или да не я е потърсил , адресът да не съществува вече или да е непознат. Отделен е въпросът, че в обратните разписки недостатъчно ясно е отразено съдържанието на пратката.

Неоснователно е възражението на ответното дружество, че А. Е. е бил уведомен за арбитражното решение., тъй като спрямо него са били извършени действия по изпълнителното дело. А. Е. е починал на 31.05.2015 г. Изп.дело №201584804000683 на ЧСИ Р. А. е образувано на 03.06.2015 г., т.е. след смъртта на длъжника, поради което всички извършени впоследствие с изпълнителни действия, не могат да обосноват извод, че длъжникът е бил уведомен за арбитражното решение. Ето защо и доколкото наследникът на А. Е. - ищецът С. Е. е конституиран като длъжник на 21.06.2022 г. и е получил покана за доброволно изпълнение на 24.06.2022 г. следва да се приеме, че исковата молба, депозирана във деловодството на ВКС на 08.07.2022 г. е подадена в тримесечния срок по чл. 48, ал. 1 ЗМТА и е допустима.

Отмяната по реда на чл. 48 ЗМТА е правен способ за защита срещу решения на арбитражни органи и съдилища, които са валидни и пораждат присъщите им правни последици. Поради това ВКС следва да се произнесе на първо място по иска за прогласяване нищожността на арбитражното решение на основание чл. 47, ал. 2 ЗМТА. Предмет на иска може да бъде единствено валидността на арбитражното решение в частта му, с която наследодателят на ищеца А. Е. е осъден солидарно с Х. Н. да заплати присъдените суми. Солидарните длъжници не са необходими другари, поради което подадената от единият солидарен длъжник искова молба по чл.47 и сл. ЗМТА, не може да обуслови прогласяване нищожността на арбитражното решение по отношение на другия длъжник (спрямо когото е възможно да е изтекъл срока по чл. 48, ал. 1 ГПК).

Със ЗИДГПК, обн. в ДВ бр.8/24.01.2017 г., е изменена разпоредбата на чл. 19 ал. 2 ГПК като е въведена забрана за постигане на арбитражно споразумение за решаване от арбитражен съд на спор, една от страните по който е потребител по смисъла на чл. 13 от Допълнителните разпоредби на Закона за защита на потребителите /ДР ЗЗП/. Според легалната дефиниция на § 13 т. 1 ДР ЗЗП, „потребител“ е всяко физическо лице, което придобива стоки или ползва услуги, които не са предназначени за извършване на търговска или професионална дейност, и всяко физическо лице, което като страна по договор по този закон действа извън рамките на своята търговска и професионална дейност“. Със същия ЗИДГПК е създадена нова алинея 4 на чл. 3 ЗЗП, предвиждаща, че всяка клауза в договор, сключен между търговец и потребител, с която страните възлагат на арбитражен съд решаване на спор между тях, извън процедурата за алтернативно решаване на потребителски спорове по смисъла на ЗЗП, е недействителна. В § 6, ал. 2 ПЗР ЗИДГПК е предвидено започналите до влизане на закона в сила арбитражни производства по неарбитражни потребителски спорове, какъвто характер има спорът с участие на потребител по смисъла на §13 т.1 ДР ЗЗП, да бъдат прекратени, като по този начин е отречена възможността тези производства да приключат с постановяване на арбитражно решение. С § 8 т. 5 ЗИДГПК е изменена и разпоредбата на чл. 47, ал. 2 ЗМТА и според действащата след изменението редакция арбитражните решения, постановени по спорове, предметът на които не подлежи на решаване от арбитраж, са нищожни.

Законодателните промени, извършени със ЗИДГПК (обн. в ДВ бр.8/2017г.), са приложими и за висящите пред Върховния касационен съд производства по чл. 48 ЗМТА за отмяна на арбитражни решения, постановени по спорове с участие на потребител по смисъла на § 13 т. 1 ДРЗЗП, образувани преди влизане на закона в сила. Аргумент за това е тълкуването, дадено от Конституционния съд на РБ в т. 3 от решение №9/24.10.2012 г. по конституционно дело №15/2002 г., че защитата в рамките на арбитражния процес в неговата цялост се осъществява в два стадия като производството пред арбитражния съд е първият стадий, а следващият стадий, който е факултативен, е предявяването на иск по чл.47 ЗМТА пред компетентния държавен съд - Върховен касационен съд. След като към момента на влизане в сила на посочения

ЗИДГПК защитата срещу арбитражното решение е преминала в своя втори стадий и Върховният касационен съд е сезиран с иск за отмяна на решението на някое от основанията по чл.47 ЗМТА, подаден от надлежна страна в срока по чл. 48 ал. 1 ЗМТА, валидността на решението следва да бъде преценявана съобразно действащите след изменението редакции на разпоредбите на чл. 19 ал. 1 ГПК и чл. 47 ал. 2 ГПК, първата от които изключва императивно разрешаването на потребителски спорове от компетентността на арбитража, а втората обявява за нищожни арбитражните решения, постановени по спор с участие на потребител. Ако арбитражното решение разрешава потребителски спор, който съгласно чл. 19 ал. 1 ГПК е неарбитражен, същото е нищожно по силата на чл. 47 ал.2 ЗМТА и Върховният касационен съд следва да прогласи нищожността, без да разглежда по същество въведените с исковата молба основания по чл. 47 ЗМТА. Нищожното решение не поражда присъщите на арбитражното решение правни последици и при констатирана нищожност не подлежи на отмяна по реда на чл.48 ЗМТА.

С постановеното арбитражно решение № 758/10.01.2013 г. по арб. дело № 758/2013 г. на Арбитражен съд „Арбитер Юстициарум“ СНЦ – [населено място], е разрешен спор за дължими от наследодателя на ищеца суми по договор за потребителски кредит /револвиращ заем/. Наследодателят на ищеца е имал качеството на потребител по смисъла на чл. 13 т. 1 ДР ЗЗП, поради което спорът е потребителски и съгласно чл. 19 ал. 1 ГПК (ред. ДВ бр.8/2017г.) е неарбитражен, а постановеното по него арбитражно решение е нищожно по отношение на ищеца, съгласно чл. 47 ал. 2 ЗМТА (ред. ДВ бр.8/2017г.). При тези обстоятелства и с оглед изложените по-горе съображения Върховният касационен съд следва да прогласи по иска на С. Е. нищожността на арбитражното решение спрямо него, без да разглежда останалите поддържани в исковата молба основания за неговата отмяна.

На основание чл.78 ал.1 ГПК ответното дружество следва да заплати на ищеца направените от него разноски по делото общо в размер на 690.32 лв., от които 290.32 лв. – държавна такса и 400 лв. – адвокатско възнаграждение. Не е основателно възражението на ответника по чл. 78, ал. 5 ГПК за прекомерност на адвокатското възнаграждение с оглед факта, че заплатеното от ищеца възнаграждение от 400 лв. при цена на иска от 7 159.01 лв., е под минимума, предвиден в чл. 7, ал. 2, т. 2 от Наредба №1/2004г. на ВАДв.съвет.

Мотивиран от горното, Върховен касационен съд, търговска колегия, състав на второ отделение,

Р Е Ш И :

ПРОГЛАСЯВА по иска на С. Ю. Е. за нищожно арбитражното решение № 758/10.01.2013 г., постановено по арб. дело № 758/2013 г. на Арбитражен съд „Арбитер Юстициарум“ СНЦ – [населено място], в частта му, с която А. Ю. Е. е осъден солидарно с Х. З. Н. да заплати на „Профи Кредит България“ ЕООД сумата 7 159.01 лв., ведно със законната лихва, считано от датата на постановяване на арбитражното решение, сумата 536.36 лв. – юрисконсултско възнаграждение и сумата 85 лв. – разноски по арбитражното дело.

ОСЪЖДА „Профи Кредит България“ ЕООД – ЕИК[ЕИК] от [населено място], [улица], [жилищен адрес] да заплати на С. Ю. Е. - ЕГН [ЕГН] от [населено място], [улица], [жилищен адрес] сумата 690.32 лв. (шестстотин и деветдесет лева 32 ст.) – разноски по делото.

РЕШЕНИЕТО не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ :

ЧЛЕНОВЕ :